

# คนสร้างขยะ... ขยะเปลี่ยนคน

กลุ่มโรงเรียนระโนด (มะขามเต่า)

“โรงเรียนของเรามีขยะเยอะมาก ส่วนใหญ่ทิ้งกันเกลื่อน ทิ้งๆ ที่ขยะบางชนิดน่าจะคัดแยกก่อนทิ้งหรือขายได้ โดยเฉพาะขวดน้ำดื่มซึ่งมีมาก พวกหนูเลยคิดว่าถ้าเอาขยะมาขายเป็นทุนการศึกษาให้กับน้องๆ ที่เรียนดีแต่ยากจนได้ก็น่าจะดี”



ภาพขวดน้ำดื่มที่หล่นเกลื่อนกลาดรวมอยู่กับถุงขนมมีให้เห็นทั่วโรงเรียน คือจุดเริ่มต้นให้ ณัฐฐลักษณ์ ไชยศิริ หรือ “นาว” นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร่วมกับเพื่อนๆ ตั้งกลุ่มโรงเรียนระโนด (มะขามเต่า) เพื่อใช้เป็น “กลไก” ปลุกจิตสำนึกแก่เพื่อนๆ และน้องๆ ในโรงเรียนให้รู้จัก “คุณค่า” ของขยะก่อนทิ้ง

“โรงเรียนของเรามีขยะเยอะมาก ส่วนใหญ่ทิ้งกันเกลื่อน กินตรงไหนทิ้งตรงนั้นทิ้งๆ ที่ขยะบางชนิดน่าจะคัดแยกก่อนทิ้งหรือขายได้ โดยเฉพาะขวดน้ำดื่มซึ่งมีมาก พวกหนูเลยคิดว่าถ้าเอาขยะมาขายเป็นทุนการศึกษาให้กับน้องๆ ที่เรียนดีแต่ยากจนได้ก็น่าจะดี”

ไอเดียนี้เกิดขึ้นจากการที่นาวเห็นว่าโรงเรียนมีคนนำขยะไปขายอยู่ก่อนแล้ว แต่ไม่ได้ทำในลักษณะ “กลุ่ม” เป็นแบบต่างคนต่างทำ และเมื่อเห็นว่าในโรงเรียนมีน้องๆ หลายคน “เรียนดีแต่ยากจน” จึงเกิดแนวคิดที่จะนำ “ขยะ” ไปขายเพื่อนำรายได้มาเป็นทุนการศึกษาให้น้องๆ

แม้โจทย์ของโครงการนี้คือ “กองทุนขยะ” แต่นาวและเพื่อนๆ ในกลุ่มก็ได้ “ซ่อน” บางสิ่งบางอย่างไว้ในโครงการนี้ นั่นคือในกระบวนการจัดเก็บขยะเพื่อคัดแยกว่าชิ้นไหนขายได้ ชิ้นไหนจำเป็นต้องทิ้ง ถือเป็นงาน “สร้างพฤติกรรม” ใหม่ให้กับเด็กๆ ในโรงเรียน เพราะนับจากนี้เป็นต้นไป ทุกคนต้อง “แยก” ขยะก่อนนำไปทิ้งในที่ที่โรงเรียนจัดไว้ให้เท่านั้น

อย่างไรก็ตามขณะที่นาวและเพื่อนๆ กำลังหาแนวทางจัดทำ “กองทุนเพื่อน้อง” อยู่ นั่นเป็นช่วงที่สงขลาพร้อมส่งเอกสารประชาสัมพันธ์โครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลามาที่โรงเรียน นาวเห็นว่าเป็นโอกาสดีที่จะทำให้พวกเขาได้ทำสิ่งที่ฝันไว้ จึงชักชวนเพื่อนๆ เข้าร่วมโครงการ

## คนพร้อม...ทีมยังไม่พร้อม

แต่หนทางของกลุ่มโรงเรียนระโนด (มะขามเต่า) ก็มีได้รอยด้วยกลีบกุหลาบ เนื่องจาก “ความพร้อมไม่พร้อม” เรื่องเวลา เพราะต่างคนต่างต้องเรียนหนังสือ เวลาว่างจึงไม่ตรงกัน

“ตอนที่รวมตัวกับเพื่อน ๆ เราเห็นอยู่แล้วว่าทุกคนมีเวลาว่างไม่ค่อยตรงกัน เพื่อนบางคนติดภาระเรื่องเรียน ทำให้ไม่มีเวลาทำกิจกรรม บางคนก็หายไปเลย...” นาวให้เหตุผลที่ทำงานเดินต่อไปไม่ได้ ถึงกระนั้นก็ตาม ความมุ่งมั่นตั้งใจ ก็มีได้ยุดึงแต่อย่างใด กลุ่มโรงเรียนระโนด (มะขามเต่า) เดินหน้าด้วยการระดมทีมงานใหม่อีกครั้ง คราวนี้เลือกทีมที่เป็นคณะกรรมการโรงเรียน และที่สำคัญคือต้องมี “จิตอาสา” อยากเข้ามาทำงานด้วยกัน

แม้ว่าหน้าตาของ “ทีมใหม่” จะเปลี่ยนไปบ้าง เพราะส่วนใหญ่เป็นรุ่นน้อง แต่ข้อดีก็คือไม่มีปัญหาเรื่องเวลาเรียน

ทีมแกนนำจึงเริ่มงานแรกด้วยการออกสำรวจราคาขวดน้ำจากพ่อค้ารับซื้อของเก่า เพื่อกำหนดราคาซื้อภายในโรงเรียน โดยเด็ก ๆ พบว่าขณะนั้นมีการรับซื้อขวดน้ำอยู่ที่โลกริมละ 17 บาท เท่ากับขวดเปล่า 48 ขวด

**“เราคิดว่า ถ้าจะเก็บให้ครบ 48 ขวดอาจนานเกินไป เลยเสนอแนวทางใหม่คือ 5 ขวด 1 บาท เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เพื่อน ๆ ในโรงเรียนนำขวดมาขายได้เร็วขึ้น”**

เมื่อได้สูตรการรับซื้อแล้ว แกนนำก็กระจายกำลังกันออกไปประชาสัมพันธ์โรงเรียนผ่านเสียงตามสาย ทั้งช่วงเช้าหน้าเสาธง และช่วงพักกลางวัน ถึงตรงนี้ ธนวัฒน์ ชาวพรทิพย์ หรือ “นิว” ก็เข้ามาช่วยงานประชาสัมพันธ์ เพราะพี่ ๆ เห็นแนว

ของการเป็นคนช่างพูดและมีมนุษยสัมพันธ์ดี

“มีหน้าที่เชิญชวนให้เพื่อน ๆ ในโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรม คัดแยกขยะ แต่เสียงสะท้อนของพี่ ๆ บอกว่าในช่วงแรกเราพูดเร็วเกินไป คนฟังไม่ทัน แล้วก็พูดจาวกวน คือตอนนั้นเราคิดอะไรได้ก็พูดเลย ไม่มีการเรียบเรียงคำพูดว่าจะพูดอะไรก่อนหลัง” แต่นิวก็รู้ตัวเองดีว่า ถึงจะพูดเก่ง แต่ก็ไม่ค่อยมั่นใจมากนัก พยายามปรับตัวด้วยการพูดให้ช้าลง หัดเรียบเรียงประเด็นในการพูด ด้วยการให้พี่ ๆ หรือคุณครูช่วยเรียบเรียงเป็นสคริปต์มาก่อน จากนั้นจึงค่อยแทรกเนื้อหาสาระด้านอื่น ๆ เข้าไป ไม่ใช่พูดแต่เรื่องขยะอย่างเดียว ไม่อย่างนั้นเพื่อน ๆ จะเบื่อ

นอกจากนิวที่ได้รับการพัฒนาเรื่องการพูดและการประชาสัมพันธ์จนเก่งขึ้นแล้ว การทำโครงการทุนการศึกษาจากขยะ ยังสามารถ “สร้าง” นักประชาสัมพันธ์อีกคนซึ่งเป็นคู่หูของนิว คือ เนาวลักษณ์ สุวรรณรัตน์ หรือ “แป้ง” สาวน้อยตัวเล็กที่เพื่อน ๆ ต่างลงความเห็นว่า เป็นสาวแสบประจำกลุ่มก็ถูกดึงมาช่วยงาน เพราะพี่ ๆ เห็นแว้วว่า มีใจรักทำงานเพื่อส่วนรวม แม้ประวัติของเธอจะเป็นคนที่มีพฤติกรรมทิ้งขยะไม่เป็นที่ หรือเรียกว่า “ทิ้งขว้าง” แบบไม่ยั้งกินขนมบนโต๊ะก็ทิ้งบนโต๊ะ ส่วนที่บ้านแม้จะมีถังขยะมากถึง 3 ใบหน้าบ้าน ในครัว และหลังบ้าน แต่เธอยืนยันว่าขยะจะถูกกอง



ไว้จนลืมด้วยความซึ้งใจ เมื่อถูกพี่ ๆ ดึงเข้ามาร่วมโครงการทำให้เธอปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยเหตุผลว่า **“เพราะต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเพื่อน ๆ”**

**“เรามีหน้าที่เชิญชวนให้คนอื่นไม่ทิ้งขยะ... แต่ถ้าเรายังทิ้งอยู่...เราจะไปชวนคนอื่นได้อย่างไร”** แป้งให้ข้อสรุปถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง

## หนทาง...ก็ยังไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ

นอกจากการรณรงค์ประชาสัมพันธ์หน้าเสาธงและเสียงตามสายแล้ว กลุ่มโรงเรียนระโนด (มะขามเต่า) ยังจัดซื้อถังขยะสีดำเพื่อเพิ่มจุดทิ้งขยะให้มากขึ้นจากเดิมที่โรงเรียนจัดไว้ พร้อมกับรณรงค์เชิญชวนให้เพื่อน ๆ ทิ้งขวดน้ำในถังขยะสีดำเพื่อสะดวกต่อการคัดแยก รวมถึงการหาสถานที่วางขยะในโรงเรียน ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด เพื่อรวบรวมขวดพลาสติกกระหว่างรอพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ แต่ทุกขั้นตอนดูเหมือนจะมีอุปสรรคให้ต้องแก้ไขไม่น้อย...

โดยเฉพาะในส่วนของผู้ที่ทิ้งขวดน้ำปะปนกับเศษอาหารและขยะอื่น ๆ แม้ว่าพวกเขาจะซื้อถังขยะสีดำวางกระจายอยู่ทั่วโรงเรียนแล้วก็ตาม

การรณรงค์ให้เพื่อน ๆ ช่วยกันเก็บขวดน้ำมาขายไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ เพราะมีเพื่อนเพียง 10 คนเท่านั้นที่ช่วยเก็บขวดน้ำมาขายให้กับกลุ่มฯ

ด้วยความกังวลว่ากองทุนการศึกษาจากขยะจะไม่ได้ผลตามเป้า ทีมแกนนำจึงหารือกันใหม่เพื่อแก้ไขปัญหา โดยใช้วิธีตระเวนเก็บขวดน้ำพลาสติกตามมุมต่างๆ ในโรงเรียนด้วยตัวเอง รวมถึงช่วยกันคัดแยกขวดน้ำจากถังขยะทุกเย็น

“ทุก ๆ เย็นพวกเราจะนัดเจอกัน มาเก็บขยะที่เพื่อน ๆ ทิ้งไว้ตามที่ต่าง ๆ รวมถึงคัดแยกจากถังขยะที่ใส่ถังถึงบ้างไม่ถูกบ้าง เราก็ต้องไปคู้ ๆ ออกมา เสื่อผ้าเลอะกลับบ้านทุกวัน น้อง ๆ บางคนตอนแรกก็เขินที่ต้องไปคู้ขยะ อย่างแฉ่ นิวเขาจะซื้อขาย แต่เราก็กำกันไปเล่นกันไป เสียงหัวเราะและรอยยิ้มของเพื่อน กลายเป็นความสุขที่กลับมาเติมเต็มและเป็นกำลังใจให้กันและกัน มีบ้างที่บางคนต้องกลับบ้านเร็วหรือมาได้บางวัน เราก็ไม่เอามาเป็นอารมณ์หรือโกรธเคืองกัน เพราะถึงเวลาที่ว่างพวกเราก็ช่วยกันเต็มที่อยู่แล้ว” สุวิทย์ สวัสดิ์รักษา หรือ “อ้วน” กล่าว

ดูเหมือนวิธีการออกแรงช่วยกันเองจะเป็นทางออกที่ดี แต่กลับทำให้พวกเขาไปพบกับปัญหาใหม่...

เนื่องจากก่อนหน้านี้มีบุคลากรในโรงเรียนเก็บขวดน้ำขายอยู่แล้ว จึงเกิดความไม่พอใจกันบ้างเล็กน้อย... แต่ปัญหาก็คือคล้ายในเวลาต่อมา เพราะพวกเขาเข้าไปพูดคุยด้วยอาการอ่อนน้อมต่อมตน โดยอธิบายว่า โครงการนี้จัดทำขึ้นเพื่อหารายได้เป็นกองทุนให้กับน้อง ๆ ที่เรียนดีแต่ยากจน ไม่ได้นำไปใช้จ่ายอย่างอื่น

“เราใช้การเจรจาให้ออนวอนขอให้ผู้ใหญ่เห็นแก่เด็กที่ขาดทุนทรัพย์ โดยยื่นข้อเสนอว่าให้นำขวดน้ำมาขายให้กลุ่มในราคา 16 บาท แม้จะถูกกว่าขายให้พ่อค้ารับซื้อของเก่า 1 บาท แต่ส่วนต่างที่ได้มาคือการสร้างกุศลร่วมกัน จนกระทั่งผู้ใหญ่ยินยอมเพราะเห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจทำความดีของพวกเขา”

“ทุก ๆ เย็นพวกเราจะนัดเจอกัน เจอกันเก็บขยะที่เพื่อน ๆ ทิ้งไว้ตามที่ต่าง ๆ รวมถึงคัดแยกจากถังขยะที่ใส่ถังถึงบ้างไม่ถูกบ้าง เราก็ต้องไปคู้ ๆ เสื่อผ้าเลอะกลับบ้านทุกวัน น้อง ๆ บางคนตอนแรกก็เขินที่ต้องไปคู้ขยะ... แต่เราก็กำกันไปเล่นกันไป เสียงหัวเราะและรอยยิ้มของเพื่อน กลายเป็นความสุขที่กลับมาเติมเต็มและเป็นกำลังใจให้กันและกัน”



## ปัญหาเก่าไป...ปัญหาใหม่ตามมา

เมื่อการเจรจาเป็นผล บุคลากรในโรงเรียนก็นำขวดน้ำมาขายให้กับกลุ่มเป็นจำนวนมาก ทำให้ขวดที่รอการขายมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ปัญหาที่ตามมาคือ สถานที่เก็บขวดน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดเริ่มคับแคบลง จำเป็นต้องขออนุญาตครูผู้ดูแลอาคารเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ใช้สถานที่

อย่างไรก็ตาม ลำพังเด็กตัวน้อยเดินเข้าไปเจรจากับผู้ใหญ่แม้จะไม่ได้ผลลัพธ์ กลับมาดังที่หวัง แต่พวกเขาก็มีปฏิภาณไหวพริบพอที่จะตั้งสติ เดินเข้าไปหา อาจารย์วิรัช ทองแก่นแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียน และ อาจารย์โชคชัย ธรรมชาติ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งให้ความเอ็นดูแก่นักกลุ่มนี้เป็นอย่างดี กระทั่งได้พื้นที่หน้าห้องคหกรรมเป็นสถานที่รวบรวมขวดน้ำอย่างน้อย 2 สัปดาห์ สำหรับรอพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ และทุก ๆ 2 สัปดาห์ทีมแกนนำจะนัดรวมตัวกันขนขวดน้ำไปขายให้พ่อค้าคนกลาง

ตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ ทีมแกนนำสามารถมอบทุนการศึกษาให้นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ไปแล้วกว่า 10 ทุนๆ ละ 500 บาท แม้จำนวนเงินจะไม่มากแต่ความภาคภูมิใจและการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำเกิดขึ้นมากมาย ทั้งเรื่องของการทำงานเป็นทีม และการปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานเมื่อเห็นว่า แผนการทำงานที่วางไว้อาจจะไม่ได้ผล

แต่สิ่งที่ได้มากกว่านั้นก็คือ การรณรงค์ให้เพื่อนๆ ในโรงเรียนระโนดหันมาใส่ใจกับปัญหาขยะ ยังเป็น “แรงกระตุ้น” ให้ทางโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการดังกล่าว ด้วยการจัดหาตะแกรงเหล็กขนาดใหญ่มาวางไว้ตามจุดต่างๆ ในโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักเรียนนำขวดน้ำใช้แล้วมาใส่ไว้ ซึ่งวิธีการนี้ทำให้พวกเขาสามารถเก็บขวดน้ำได้มากกว่าถึงขยะสีดำอีกด้วย

## “ขยะ” นำพาไปสู่โลกกว้าง

ธนพัฒน์ หนูคง หรือ “เอ๋” บอกว่า เมื่อก่อนเขาเป็นอีกคนที่ทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง ชอบแอบเสียบเปลือกขนมลูกอมไว้ตามโต๊ะ ตามซอกเก้าอี้ และไม่เคยแยกขยะ แต่ปัจจุบันเขานำวิธีการคัดแยกขยะกลับไปใช้ที่บ้าน และที่สำคัญการทำโครงการทำให้เขารู้จักการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบมากขึ้น

“อย่างเรื่องขวดน้ำในโรงเรียนพวกเราเคยนั่งนับดูพบว่า เด็กแต่ละคนต้องซื้อน้ำกินวันละ 4 ขวดต่อคน เพราะน้ำในโรงเรียนไม่สะอาด แม้จะมีตู้กดน้ำดื่มก็ตาม ซึ่งสาเหตุที่น้ำในโรงเรียนไม่สะอาดเพราะว่าในพื้นที่อำเภอระโนดของเราขาดแคลนน้ำเพื่อการบริโภค ทุกบ้านต้องซื้อน้ำกิน ขวดน้ำพลาสติกจึงเยอะมากไม่เฉพาะในโรงเรียนของเราเท่านั้น แต่ชุมชนโดยรอบก็เต็มไปด้วยขวดพลาสติก ถ้าเราไม่รู้จักคัดแยกขยะ อีกไม่นานขยะต้องล้นเมืองแน่นอน เวลาอยู่โรงเรียนถ้าเห็นขยะ เห็นขวดน้ำทิ้งเกะกะ ก็จะเก็บไปใส่ถังขยะ”



ในส่วนของ **สรประสิทธิ์ จิตดำริ** หรือ “อ้วน” ยอมรับว่าเมื่อก่อนเขาเป็นคนที่มีโลกทัศน์คับแคบ และคิดว่า “ขยะ” ไม่น่าจะมีความสำคัญและสร้างผลกระทบต่อชีวิตมากนัก แต่ “ขยะ” ก็พาเขาไปรู้จักข้อมูลต่างๆ มากมาย เช่น การนำไปรีไซเคิล เอาไปทำปุ๋ย และเอาไปขายเป็นเงินกลับมา ที่สำคัญทำให้เขารู้ว่าแท้ที่จริงแล้วจังหวัดสงขลาคือแหล่งขยะที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง

“ผมคิดว่าส่วนหนึ่งที่ทำให้พวกเราทำโครงการได้ไม่ดีเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะการพูดรณรงค์ของพวกเราไม่โดนใจเพื่อนๆ หรืออาจเป็นเพราะว่าทุกคนอยู่วัยเดียวกัน เวลาพูดรณรงค์จึงไม่มีใครฟัง” อ้วนวิเคราะห์และบอกว่า วิธีการที่ใช้คือพยายามทำตัวให้น่าเชื่อถือ ปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ถูกต้องกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นผู้นำที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งก่อนที่จะไปสอนคนอื่นนั้นเราต้องรู้ตัวเองก่อนว่าเรารักสะอาดไหม เรารักโรงเรียนของเราไหม เราอยากให้โรงเรียนพัฒนาไปในทางไหนเราก็พูดออกไปจากใจเรา อย่างน้อยๆ รุ่นน้องก็จะเชื่อฟังเวลาเราเข้าไปตักเตือนว่ากินแล้วเก็บให้เรียบร้อยเขาก็จะให้ความร่วมมือ

สำหรับ “นาว” แกนนำที่เคยได้รับทุนการศึกษาและมีความฝันว่าอนาคตอยากจะทำตอบแทนโรงเรียนด้วยการหาทุนการศึกษาให้นักเรียน บ้าง บอกว่า ความฝันที่ต้องการทำกองทุนให้นักเรียน ในโรงเรียนนั้นบัดนี้เป็นจริงขึ้นมาแล้ว

“หนูเป็นคนหนึ่งที่ได้รับทุนการศึกษาจากทางโรงเรียนบ่อยๆ ความฝันของหนูคือทำอะไรก็ได้ที่จะได้มอบทุนการศึกษาให้เด็กคนอื่น บ้าง เราอาจจะไม่มีเงินจากการขายขยะมากนัก แต่เราก็เป็นส่วนเล็กๆ ที่ช่วยเหลือคนตัวเล็กๆ”

ด้วยกันได้บ้างไม่มากนัก นี่คือสิ่งที่หนูรู้สึกภาคภูมิใจมากที่สุด”

ส่วนเรื่องที่ยากที่สุดสำหรับนาวคือ การที่ต้องพูดคุยกับคนที่มีอคติให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน โดยเฉพาะกับผู้ใหญ่ซึ่งจะมีกำแพงมาปิดกั้นทันทีที่เห็นว่านาวและเพื่อนๆ เป็นเด็ก แต่หลังๆ นาวจะมีวิธีจัดการคือ ไม่เอาอคติใดๆ มาใส่ใจ แต่ตั้งใจทำหน้าที่ในฐานะเด็กคนหนึ่งซึ่งรักโรงเรียนระโนดให้ดีที่สุด

นาวยังบอกอีกว่า สิ่งที่ต้องพัฒนาขึ้นไปคือเรื่องการควบคุมอารมณ์ความรู้สึก เพราะน้องๆ จะรู้หมดว่าเราใจร้อน โดยเฉพาะเวลาประชุมงานกันแล้วทำเป็นเล่น งานไม่เสร็จสักทีเราจะเริ่มโกรธ โกรธแล้วก็จะร้องไห้อย่างเดียว แต่พอสักพักก็เริ่มเรียนรู้ว่าการเป็นผู้นำจะต้องไม่อ่อนแอ หรือท้อแท้ให้น้องเห็น

ซึ่งในท้ายที่สุด นาวและน้องๆ เริ่มต้นฝังรากลึกเรื่องการคัดแยกขยะให้ยั่งยืนในโรงเรียนระโนดด้วยการนำเรื่องการ “ปลูกจิตสำนึก” การคัดแยกขยะ และนิสัยความเป็นผู้รับผิดชอบต่อสังคมเข้าไปเป็น 1 ใน 6 ฐานของ “ค่ายรับน้องใหม่” โดยทุก ๆ ปีทีมแกนนำจากโครงการทุนการศึกษาจากขยะจะต้องคิดและจัดฐานการเรียนรู้เรื่องขยะควบคู่ไปกับกิจกรรมรับน้องด้วย เพื่อ “ปลูกฝัง” ให้นักเรียนใหม่ได้เรียนรู้และซึมซับเรื่องการคัดแยกขยะติดตัวต่อไป



## โรงเรียนระโนด โครงการทุนการศึกษาจากขยะ กลุ่มโรงเรียนระโนด (มะขามเต่า)

- นางสาวณัฐลักษณ์ ไชยศิริ
- นายธนพัฒน์ หนูคง
- นางสาวธันยพร ชุมทอง
- นายภูเมธ มหากลิ่น
- นายสรประสิทธิ์ จิตดำริ
- นายสุวิทย์ สวัสดิ์รักษา

ที่ปรึกษาโครงการ: อาจารย์ฉลวย คงแป้น

“ส่วนหนึ่งที่ทำให้พวกเราทำโครงการได้ไม่ดีเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะการพูดรณรงค์ของพวกเราไม่โดนใจเพื่อนๆ หรืออาจเป็นเพราะว่าทุกคนอยู่ในวัยเดียวกัน เวลาพูดจึงไม่มีใครฟัง”

